

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

București, Piața Valter Măcăineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: support@cncd.org.ro

HOTĂRÂREA NR. 421
din data de 15.12.2010

Dosar nr.: 305/2010

Petiția nr.: 6507 din 16.08.2010

Petent: Romani Criss

Obiect: Publicarea în ziarul Cancan a unui articol cu tentă discriminatorie și a unor expresii degradante și umilitoare la adresa etniei rome

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

I.1.1 Romani Criss – Centru Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, cu sediul în București, str. Parcalabul Baldovin, nr. 5, sector 1

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

I.2.1. S.C. Cancan Media S.R.L., cu sediul în București, B-dul Lacul Tei nr.1 Bis, et.3, sector 2

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

Plângerea vizează publicarea în data de 10 iulie 2010, în ziarul Cancan, a unui articol intitulat „România, țara nimănui! Peste 100 de romei au fost expatriați din Franța cu 4000 de euro în buzunar. S-au urcat în avion cu găini în bagaje și hainele și acareturile în pungi.”, articol prin care se creează o atmosferă degradantă, umilitoare și discriminatorie la adresa comunității rome.

III. Procedura de citare

3.1.În temeiul art. 20, alin.4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

3.2. Prin adresa nr.6824/31.08.2010 a fost citat reclamatul Ziarul Cancan iar prin adresa nr.6825/31.08.2010 a fost citat petentul Romani Criss pentru data de 23.09.2010

3.3. Prin adresa nr.7535/22.09.2010 petentul Romani Criss solicită un nou termen pentru efectuarea audierilor.

3.4. C.N.C.D. repetă procedura de citare prin adresa nr. 7866/05.10.2010 cu petentul Romani Criss iar prin adresa nr.7863/05.10.2010 cu reclamatul Ziarul Cancan.

La audierile din data de 28.10.2010 părțile nu s-au prezentat și au formulat puncte de vedere.

IV. Susținerile părților

Susținerea petentului

4.1.1. Prin memoriul înregistrat cu nr. 6507 din 16.08.2010 petentul Romani Criss în calitate sa de organizație non-guvernamentală ce militează pentru apărarea și respectarea drepturilor omului și în special a minorității romilor sesizează CNCD – ul cu privire la crearea unei imagini negative a comunității rome și la adâncirea problematicei discriminării prin publicarea unui articol în Ziarul Cancan.

4.1.2. Astfel, cu ocazia repatrierii din Franța a unui grup de 100 cetățeni romi, Ziarul Cancan ilustrează situația creată pe aeroportul Băneasa în cuvinte ironice și care nu servesc la informarea cititorilor cu privire la modalitatea și condițiile procesului de repatriere ci se concentrează pe luarea în derâdere a romilor. Articolul utilizează în cuprinsul său fraze precum „Bărbați cu mustățile bine ascunse sub pălăriile negre și femeii cu puradei pitiți sub fuste”, „Îmbarcați în avion de francezi fără check-in, cu hainele în saci de plastic și buzunarele pline de semințe negre rromii erau luați drept pasageri ca oricare alții de ofițeri vamali (...) Zeci de minute chișeele au fost acaparate de femei care-și puneau fustele în cap... sătui și ei de cei care vorbeau ba în franceză, ba în țigănește, uitând definitiv româna, limba în care au cerșit prima dată (...) Bagaje lipite cu scoci în pungi de supermarket, saci plini de cârpe ce serveau drept uniforme de lucru în Occident”.

4.1.3. Petentul susține că apelarea la stereotipuri jignitoare cum ar fi faptul că romii cerșesc, scuipă și înjură în limba romani crează o situație de inferioritate bazată pe criteriul originii etnice a comunității rome față de restul populației. Totodată se consideră că modul în care este redată informația în articol este profund jignitor instituind un tratament degradant prin crearea unei astfel de atmosfere ofensatoare.

4.1.4. Petentul consideră că prin modul de scriere al articolului se încalcă prevederile art. 4 alin.1 și 2, art. 16 alin.1 și art. 20 alin.1 din Constituția României, fiind o discriminare în sensul reglementat de art. 2 alin. 1 și 5 și art. 15 din OG 137/2000 prin referirile discriminatorii la adresa romilor. Petentul susține că sunt încălcate și prevederile internaționale care reglementează apărarea acestui drept, respectiv art. 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 20 alin. 2 și art. 26 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice și art. 2 și 4 din Convenția pentru Eliminarea Tuturor formelor de Discriminare Rasială.

4.1.5. De asemenea având în vedere prevederile art. 3, 8 alin.1 și 14 din CEDO precum și art.1 din Protocolul nr.12 la Convenție, petentul solicită constatarea încălcării tuturor acestor drepturi instituite, prin fapta de discriminare săvârșită.

4.1.6. Petentul face trimitere și la jurisprudența Curții Europene care a mai constatat și în alte cauze că supunerea unui grup de persoane la un tratament diferențiat pe baza apartenenței rasiale poate constitui o formă gravă de atingere a dreptului la demnitate umană și un tratament degradant în sensul art 3 din Convenție (CEDH, 16 dec.1999, V. c. Regatul Unit). Petentul susține faptul că susținerea reclamatului conform căreia articolul nu a fost scris cu intenția de a aduce atingere și jignire etniei rome nu poate fi reținut întrucât manifestarea comportamentului pe baza oricăruia dintre criteriile prevăzute de lege constituie element al hărțuirii chiar dacă nu au fost săvârșite cu intenție, aspect evidențiat și de Directiva Consiliului 2000/43/CE în art. 2 alin. 3.

4.1.7. Petentul menționează și faptul că atitudinea avută în redactarea articolului nu poate fi apărată de invocarea dreptului la liberă exprimare, care nu este nelimitată conform jurisprudenței CEDO, prevederilor art. 10 din Convenție și prevederilor art. 30 alin. 6 și 7 din Constituția României, întrucât acesta nu protejează un limbaj și o atitudine ofensatoare și jignitoare față de o anumită comunitate etnică și nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară și nici dreptul la propria imagine, astfel că prin acest articol se aduce o atingere a demnității personale a membrilor comunității de romi având în vedere că sunt întrunite toate condițiile prevăzute de lege.

4.1.8. Prin adresa cu nr. 8278/20.10.2010, petentul a susținut că utilizarea unor sintagme precum „țigan/țigani”, „rom/romi”, „puradel, piranda”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ciori”, etc, referitoare la anumite categorii de persoane trebuie analizate contextual, raportate la întreg, având în vedere modul și locul în care au fost făcute, motivul, declarațiile, articolele, publicațiile, titlul articolelor cât și conținutul acestora, punctele de vedere ale celor care le-au scris sau prezentat, modul și contextul în care au fost făcute precum și impactul, efectul acestora, (vezi în acest sens Hotărârea nr. 212 din 02.09.2005 privind folosirea expresiilor „homosexual”, Hotărârea nr.323 din 28.11.2005, privind afirmații de genul „romi expulzați din statele civilizate, din cauza infracțiunilor comise. Ei ne fac de ras...”, Hotărârea nr. 9 din 17.01.2006 privind folosirea expresiilor „țigani”, Hotărârea nr. 165 din 06.06.2006 privind afirmații la adresa minorității maghiare, Hotărârea nr.251 din 07.06.2006 privind afirmații de genul „cioara” etc). Astfel, nu se poate invoca folosirea termenilor „puradel” și „piranda” cu sensul lor denotativ, prevăzut de Dicționarul Explicativ al Limbii Române, având în vedere nota întregului articol, care aduce atingere demnității personale a romilor prin modalitatea în care a fost redactat.

Susținerea reclamatului

4.2.1. Prin adresa cu nr. 7477/22.09.2010, Ziarul Cancan a informat CNCD că articolul la care se referă petiția, publicat în data de 10 iulie 2010 nu a făcut decât să expună, într-un mod plastic, un fapt petrecut în realitate și anume evenimentele de pe aeroportul Băneasa cu ocazia repatrierii din Franța a unui număr de 100 de romi.

4.2.2. Articolul este susținut și de un fișier video postat pe link-ul Cancan și în care se pot observa concret evidențiate faptic afirmațiile și expresiile din cadrul articolului.

4.2.3. De asemenea, reclamatul precizează că în aprecierea caracterului persiflant și poate jignitor trebuie ținut seama și de posibilitatea recunoscută și acordată ziaristului redactor de a crea o atmosferă și o imagine cât mai exactă a evenimentelor la care a asistat și pe care încearcă să le redea cititorilor.

4.2.4. Totodată, reclamatul susține că folosirea unor cuvinte ca „puradel” și „piranda” nu au avut ca obiectiv instigarea la ură față de persoanele de etnie romă și nici denigrarea acestei etnii, cuvintele existând cu sens de sine stătător în Dicționarul Explicativ al Limbii Române.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul reține că petiția formulată de Romani Criss vizează conținutul articolului „România, țara nimănui! Peste 100 de romi au fost expatriați din Franța cu 4000 de euro în buzunar. S-au urcat în avion cu găini în bagaje și hainele și acareturile în pungi.”, articol prin care se creează o atmosferă degradantă, umilitoare și discriminatorie la adresa comunității rome.

5.2.1. În drept, Colegiul reține că dreptul la exprimare este garantat în Constituția României, art. 30 alin. (1) și (6): „(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile” coroborat cu alin. 6 al aceluiași articol care prevede în mod expres că „(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

5.2.2. Totodată, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice - ratificat de România la 9.XII.1974 – prevede în art. 19 paragraful 3, că “exercitarea drepturilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol (dreptul la libertatea de exprimare) comportă îndatoriri și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”. Astfel, dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut și exercitarea lui trebuie realizată în anumite condiții, de altfel stabilite în considerarea și pentru protejarea demnității persoanei.

5.2.3. În cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: “orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” însă precizează în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: “exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora.”

5.2.4. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “**libertatea de exprimare, garantată de art. 10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale**”. Subiect al paragrafului 2 al articolului 10, libertatea de expresie include „**nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență (de opinia publică) ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

5.2.5. În ceea ce privește aspectele care fac obiectul petiției deduse soluționării, Colegiul constată că acestea vizează conținutul unui articol redat în ziarul „Cancan” publicat în data de 10.07.2010, care, în opinia petentului, aduce atingere dreptului la demnitate personală, pe considerentul apartenenței etnice. Astfel, se reține că partea reclamată a publicat materialul intitulat „România, țara nimănui! Peste 100 de romi au fost expatriați din Franța cu 4000 de euro în buzunar. S-au urcat în avion cu găini în bagaje și hainele și acareturile în pungi.”, în care sunt folosite expresii de genul „Bărbați cu mustățile bine ascunse sub pălăriile negre și femei cu puradei pitii sub fuste” „Îmbarcați în avion de francezi fără check-in, cu hainele în saci de plastic și buzunarele pline de semințe negre romii erau luați drept pasageri ca oricare alții de ofițeri vamali (...) Zeci de minute chișeele au fost acaparate de femei care-și puneau fustele în cap... sătui și ei de cei care vorbeau ba în franceză, ba în țigănește, uitând definitiv româna,

limba în care au cerșit prima dată (...) Bagaje lipite cu scoci în pungi de supermarket, saci plini de cârpe ce serveau drept uniforme de lucru în Occident”.

5.2.6. Din acest punct de vedere, coroborând aspectele reținute mai sus în ceea ce privește caracterul discriminatoriu al articolului în cauză, Colegiul Director consideră că se întrunesc elementele discriminării astfel cum sunt prevăzute în art. 2 alin. 1 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Astfel, potrivit art. 2 alin. 1 „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

5.2.7. În acest sens, Colegiul Director ia act și de prevederile art. 15 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, (...) acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

5.2.8. Raportându-se la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) pentru a defini limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul Director analizează restrângerea dreptului la liberă exprimare sub aspectul legalității, legitimității și a necesității. Dacă legalitatea este dată tocmai de OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, legitimitatea restrângerii este dată de necesitatea protejării drepturilor altora, aspect subliniat și de Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal. În ceea ce privește necesitatea restrângerii dreptului la liberă exprimare, într-o societate democratică, CEDO consideră că exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, că este legitim să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alte persoane, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, și care nu contribuie la un progres al relațiilor umane. Anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției.

5.2.9. Reținând cele de mai sus, Colegiul Director constată că expresiile folosite de reclamat, precum „țigan/țigani”, „rom/romi”, „puradel, piranda”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ciori”, fiind utilizate într-un articol de presă destinat publicului, ofensează în mod gratuit o comunitate de persoane, prin crearea unei atmosfere ofensatoare, bazată pe criteriul de etnie. Astfel Colegiul consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 15 din O.G. 137/2000 privind dreptul la demnitate.

5.2.10. Totodată, raportat la dreptul de a nu fi supus discriminării, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că „o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale, și că în mod public a diferenția un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă, poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității umane”. Astfel, „tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de

probleme" (Comis. EDH, cauza Asiaticilor Est Africani v. Marea Britanie, no.4403/70, 14.12.1973, în același sens a se vedea cauza Cipru v.Turcia, (2002) 35 EHRR 30, para. 308-310, cauza Moldovan și alții v. Romania, decizia nr. 2, 12 iulie 2005).

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință ,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare, potrivit prevederilor art. 2 alin. 1 coroborat cu prevederile art. 15 din O.G. nr. 137/2000 republicată;
2. Sancționarea părții reclamate cu amendă în cuantum de 600 RON conform art. 26 al O.G. 137/2000, republicată;
3. Clasarea dosarului;
4. O copie a hotărârii se va transmite părților și Direcției Impozite și Taxe locale Sector 1, pentru plata amenzii;

VII. Modalitatea de plată a amenzii

La Trezoreria Sectorului 1, conform Ordonanței nr. 2 din 12 iulie 2001, privind regimul juridic al contravențiilor. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu (specificarea numărului de dosar) în termen de 15 zile din momentul în care se constituie de drept titlu executoriu, conform art. 20 alin. 10 al O.G nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată.

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

HALLER ISTVÁN - Membru

POP IOANA – Membru

VASILE ALEXANDRU VASILE - Membru

VLAȘ CLAUDIA – Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

